

és felöleli magában a könyvészet valamennyi ágát ([LIBOR] MR[AZE]K, *Polský státní institut knihy*.¹⁶ 127). JULIE WEINGARTOWÁ (*Desetinné třídení*.¹⁷ 127) még arról számol be, hogy a Szovjetunióban kezdik elhagyni a decimális osztályozási rendszert, és amint az egy 1941-ben Kievből megjelent *Rabota silskoi biblioteki*¹⁸ című munkából kitűnik, a decimális osztályozási rendszert a polgári tudósok világszemléleti kifejezésének tekintik. Felosztási rendszere nem felel meg a tudományok mai fejlődésének, s a könyvtárak csak ideiglenesen használhatják, amíg marxi-lenini elveken nyugvó, új könyvosztályozási rendszerrel nem helyettesítik.

KIRÁLY PÉTER.

Annual Report of the Liberation of Congress for the Fiscal Year Ended June 30, 1945. Washington 1946, United States Government Printing Office. 233 l.

Az Egyesült Államok Kapitólumával szemben emelkedő gránit épületóriásban elhelyezett Kongresszusi Könyvtár évi jelentése nem sablonos, száraz beszámoló, hanem ezen túlmenőleg a hatalmas méretű, minden irányú kutatásra berendezett könyvtár munkájának érdekfeszítően izgalmas, filmszerű elevéssel pergő bemutatása. A *Library of Congress* nem kimondottan nemzeti könyvtár. Gyűjtőköre nincs oly szűkre szabva, mint hazai könyvtárainké. Szenegáltól Grönlandig és Ecuadortól Új-Zélandig minden ország, minden nyelv képviselve van a könyvtár gyűjteményeiben. Francia vasúti térképek éppúgy fellelhetők, mint akár az indián katonák frontújságja. Spanyol hírlapok, légifelvételek, mikrofilmek, sőt hangosfilmek is egyaránt találhatóak a könyvtárban.

Az 1939-től 1944-ig tartó átszervezés után a Kongresszusi Könyvtár jelenleg öt osztályból (department) áll: szerzeményosztály (*acquisitions department*), felvilágosító osztály (*reference d.*), feldolgozó osztály (*processing d.*), jogi könyvtár (*Law Library*) és „Copyright Office”. A könyvtárnak anyagi nehézségekkel nem kell megküzdenie, s így nem is csodálkozhatunk azon, hogy az 1945. június 30-ával lezárult költségvetési évben az egyes gyűjtemények 2,336.293 darabbal szaporodtak (kéziratokat, térképeket, mikrofilmeket, hangosfilmeket, köttákat, fonográfhengereket és lemezeket, fotónegatívokat, másolatokat és plakátokat beleszámítva), s ezzel a könyvtár állománya 24,923.337 darabra emelkedett.

Az állomány növekedésének ez a lendülete a könyvtár minden osztályától egyformán nagy kapacitást kíván. Az ilyen nagyarányú könyvtárgyarapítás különösen a szerzeményosztály kitűnő szervezetségét mutatja, mely a megvenni, cserélni kívánt anyagot a többi osztály közreműködésével összeállítja s beszerzéséről gondoskodik. A belföldi megjelenésű könyvekre a kötelempéldányszolgáltatás következtében nincs sok gond, a külföldi könyvek megszerzése pedig mintá-

¹⁶ Lengyel Állami Könyvtézet.

¹⁷ A decimális osztályozás.

¹⁸ A falusi könyvtárak munkássága.

¹ A gyarapodás önálló művekben 572.821, sorozatokban 857.212, hírlapokban; folyóiratokban 389.634, kéziratokban 139.287 darab volt. E számok a tisztá gyarapodást jelzik. Pl. sorozatokból 1,322.320 darab jött be, ugyanakkor viszont 465.108 került ki a könyvtárból. Az új szerzemények nagy száma érthetővé válik, ha tudjuk, hogy a könyvtárnak az állam által megszavazott 1945. évi dotációja kb. 5 millió dollár volt. A tényleges bevétel azonban ennek az összegnek többszöröse (l. a jelentés végén levő költségvetést).

szerűen van megoldva. Nemcsak más tudományos intézményekkel és könyvtárakkal állanak kapcsolatban, hanem a könyvtárnak külföldi képviselői és megbizottai is vannak, akik figyelemmel kísérik a hatáskörükbe tartozó országok könyvtermését, s a fontosabb műveket beszerzik. Ennek a rendszernek tulajdonítható, hogy a *Library of Congress*-be a háború alatt még a németek által megszállt országokból is eljutottak a könyvek, a könyvtár spanyolországi-portugáliai megbizottjának közvetítésével.

Ilyen hatalmas tömeg könyv katalogizálása nem könnyű feladat. Munkaerőben azonban nincs hiány: a címfelvevő osztályon (*descriptive cataloging division*) a vezetőséget nem számítva 91 címfelvevő dolgozik. A szakozást külön (51 főből álló) szakozó osztály (*subject cataloging division*) végzi. A *Library of Congress*, mint tudjuk, a PUTMAN—CUTTER-féle expansiv szakrendszert használja,² az egyes tételeket azonban a decimális rendszer szerint is beszámozzák — más könyvtárak számára.

A könyvtár kifelé végzett munkájának egyik legfontosabb szerve a felvilágosító osztály, mely szakok szerint tagolódik. Az osztály munkájának méreteire a következő adatok vetnek világot: egy év alatt 397.846 olvasó fordult meg a könyvtárban; felvilágosítást adtak szakkérdésekben 148.184 esetben telefonon, 46.783 esetben levélben és 21.481 esetben személyes megbeszélés alapján. Ami a kutatók érdeklődési körét illeti, figyelemreméltó megjegyezni, hogy a látogatóknak kb. 20%-a használt természettudományi munkát. Történelemmel kb. 22%, nyelvészettel és irodalommal 13%, filozófiai és vallási munkákkal 9%, közgazdasággal 10% foglalkozott.

A *Law Library* a Kongresszus házi könyvtárának tekinthető, és főleg a képviselőház, valamint a szenátus tagjai használták. A *Copyright Office* a szerzői jog védelmét biztosító hivatal, mely ezt a feladatát 1870-ben vette át más állami szervektől.³

Az évi jelentést I. LUTHER H. EVANSnak, a könyvtár vezetőjének írása nyitja meg a Kongresszusi Könyvtár vezetőjének feladatairól. Utána részletes jelentések következnek a szerzeményezésről, az anyag feldolgozásáról, a könyvtár szervezetről, személyi, adminisztrációs és pénzügyekről. Különösen tanulságos ARCHIBALD MAC LEISH beszámolója a könyvtár újjászervezéséről. A könyv végén függelékként statisztikai kimutatások teszik megfoghatóbbá a beszámolókat. Európai könyvtárosok előtt felűnést kelthet a *Library of Congress* kiadványainak, s az épületben rendezett kiállításoknak és hangversenyeknek nagy száma, amelyek szintén azt bizonyítják, hogy a Kongresszusi Könyvtár szűkebb értelemben vett feladatát túllépve az amerikai szellemi élet fontos irányítószerve.

HÁJDÚ PÉTER.

Library Literature 1940—42. — Edited by Marian Shaw, New York, H. W. Wilson Company 1943. XXX + 1192 l.

A könyv létrejöttének körülményeiről¹ alapos tájékoztatást kapunk az előszóban. Megtudjuk, hogy a *Library Literature* sorozat még 1933-ban indult meg s az előttünk levő mű már a III. kötet. A szerkesztőség a háború ellenére is megpróbálkozott a világ összes jelentősebb bibliográfiai folyóiratainak és könyveinek beszerzésével, de törekvései nagy akadályokba ütköztek. Mindazonáltal si-

¹ L. GULYÁS, A bibliográfia kézikönyve, I. 536. kk.; ESDAILE, National libraries of the world, 113—5.

² L. LEHMANN-HAUPT, Das amerikanische Buchwesen, 324 l.

³ L. ugyanerről Szentkirályi József cikkét, Magyar Kvszle 1946. 115—117. l.